

ปัจจุบันการออกแบบอาคารพักอาศัยมีการนำเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมมาใช้ในการออกแบบมากขึ้น โดยส่วนใหญ่เป็นเพียงเอกลักษณ์ภายนอกที่มองเห็นได้ เช่น รูปทรงอาคาร สัญลักษณ์ และลายประดับต่างๆ แต่ยังคงขาดส่วนของเอกลักษณ์ภายใน คือ ลักษณะของการจัดที่ว่างและพื้นที่ใช้สอยภายใน ทำให้สภาพแวดล้อมภายในที่เป็นอยู่มีรูปแบบภายในเหมือนกับอาคารพักอาศัยโดยทั่วไป ไม่สามารถแสดงความเป็นเอกลักษณ์ที่สัมพันธ์กับรูปแบบที่ระบุไว้

การศึกษานี้ จึงมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับ วิถีชีวิต พฤติกรรมและกิจกรรมที่เกิดขึ้นภายในเรือนพักอาศัยของชาวล้านนาในอดีต ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับ พฤติกรรม กิจกรรม และ ความต้องการพื้นที่ใช้สอย (Function) ภายในอาคารพักอาศัยของผู้ใช้ปัจจุบัน ทำการศึกษาเปรียบเทียบเอกลักษณ์การจัดวาง ที่ว่าง (Space) และปริมาตรของที่ว่าง (Spatial Form) ในเรือนล้านนาที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับอาคารพักอาศัยในปัจจุบัน ได้เพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบพื้นที่ใช้สอย (Space Planning) ในอาคารพักอาศัยที่มีเอกลักษณ์ล้านนา ที่เหมาะสมต่อวิถีชีวิตปัจจุบัน

การศึกษาได้ทำการเก็บข้อมูลจากประชากรกลุ่มตัวอย่าง โดยตรงเพื่อศึกษาพฤติกรรมและกิจกรรมในปัจจุบันของผู้ใช้ว่าแตกต่างจากอดีตอย่างไร โดยใช้กรอบทฤษฎี 4 กลุ่ม คือ 1) ทฤษฎีและแนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับเอกลักษณ์และการรับรู้เอกลักษณ์(ศึกษาเกี่ยวกับ เอกลักษณ์ล้านนา) 2) ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อม พฤติกรรมผู้ใช้อาคารและ การรับรู้สภาพแวดล้อม3) ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดวางที่ว่างและพื้นที่ใช้สอยภายใน ทฤษฎีการวิเคราะห์เปรียบเทียบผังพื้น 4) ทฤษฎีความพึงพอใจ ได้ใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (เน้นสภาพแวดล้อมทางกายภาพ)ร่วมกับการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้กลุ่มตัวอย่างเรือนล้านนาเดิมจำนวน 4 หลัง เรือนล้านนาประยุกต์จำนวน 4 หลัง และอาคารพักอาศัยปัจจุบัน จำนวน 5 หลัง เพื่อใช้ในการเปรียบเทียบหาเอกลักษณ์ทางด้านที่ว่างและพื้นที่ใช้สอยภายในเพื่อใช้ในการออกแบบ ทำการสอบถามกลุ่มตัวอย่างประชากรทั่วไปที่พักอาศัยอยู่ในโครงการบ้านจัดสรรจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 120 คนเพื่อทราบถึงพฤติกรรมปัจจุบันของผู้ใช้

ในบ้านพักอาศัยของจังหวัดเชียงใหม่ และทำการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 12 คน เพื่อสรุปเอกลักษณ์ของที่ว่างและพื้นที่ใช้สอยภายในเรือนล้านนาที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบที่เหมาะสมกับพฤติกรรมของผู้ใช้ในปัจจุบันได้ โดยการวิเคราะห์ลักษณะทางกายภาพของปริมาตร ที่ว่าง และพื้นที่ จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบ เพื่อหาความสัมพันธ์ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ โดยสถิติพรรณนา เพื่อหาความสัมพันธ์และความแตกต่างของพฤติกรรมของผู้ใช้อาคารในปัจจุบันและผู้ใช้ในเรือนล้านนา และสรุปหาลักษณะของที่ว่างและพื้นที่ใช้สอยในของเรือนล้านนาที่นำมาประยุกต์ใช้ในอาคารพักอาศัยปัจจุบันเพื่อสรุปหาแนวทางการออกแบบ

จากผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมและพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปของผู้ใช้อาคารปัจจุบัน(เปลี่ยนจากสังคมเกษตรไปสู่สังคมเมือง) มีผลต่อการจัดวางที่ว่างและพื้นที่ใช้สอยภายในอาคารโดยลักษณะของการจัดที่ว่างและพื้นที่ใช้สอยในอาคารพักอาศัยปัจจุบันเป็นแบบแยกส่วน โดยแบ่งพื้นที่ใช้สอยออกตามความต้องการการใช้งานแต่ละประเภท ทำให้มีจำนวนของพื้นที่ใช้สอยเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากผู้ใช้ต้องการความเป็นส่วนตัวสูงมีผลให้การจัดที่ว่างภายในอาคารในอาคารพักอาศัยปัจจุบันมีการปิดล้อมมากกว่าในอดีต เนื่องจาก ที่ว่างและพื้นที่ใช้สอยในเรือนล้านนาเดิมมีลักษณะเชื่อมต่อถึงกันหมดยกเว้นในส่วนของพื้นที่ส่วนตัวยังคงมีลักษณะคล้ายคลึงกันคือมีการปิดล้อมพื้นที่ทั้งหมดเพื่อความเป็นส่วนตัว โดยเอกลักษณ์ที่สำคัญที่ควรนำมาใช้ในการออกแบบ ได้แก่ ที่ว่างเปิดโล่งที่สามารถเชื่อมต่อถึงกันได้ และที่ว่างที่เชื่อมต่อกันทั้งภายในและภายนอกอาคาร การยกใต้ถุนสูง และเอกลักษณ์ทางด้านพื้นที่ใช้สอยนั้นพื้นที่ใช้สอยที่มีความเป็นเอกลักษณ์ของเรือนล้านนาที่ต่างจากเรือนภาคอื่นได้แก่ ชานส่อม และเต็น นอกจากนี้ ในการออกแบบควรนำเอกลักษณ์ทางกายภาพอื่นๆเข้ามาประกอบด้วย เช่น รูปทรงอาคาร วัสดุอาคาร ลวดลายประดับและบริบทโดยรวม เพราะเอกลักษณ์ในทุกด้านนั้นล้วนเป็นองค์ประกอบสำคัญในการออกแบบอาคารที่มีเอกลักษณ์ซึ่งมีผลต่อการรับรู้ ที่สื่อให้เห็นถึงความเป็นเอกลักษณ์

Today, Identity of vernacular has been reinterpreted in Residential Design, but only architectural elements, vocabulary, and signature, are expressed. Interior spaces' relationships are not characterized to each other; which commonly make no different to other designs.

The purposes of this study are; integrating and documenting Life-time evolution of "LANNA" human behavior and activities, occur in their houses, studying functional and life behavior of modern's user. Comparing internal identity (space identity and spatial form) in LANNA's house which could be applied to nowadays residential design, and represent some prototypes of combination between today's way of life and identity of vernacular that act as the past.

The target-people were individually documented in order to achieve, the present and past activities and behaviors comparatively. Four theories were set; (1) Identity (LANNA) concept and perception theory (2) Human behaviors, surrounding concept and perception theory (3) Internal space and function planning theory and (4) Satisfaction theory. The research had emphasized based on surveying method (focusing on physical and surrounding); 4 ORIGINAL LANNA's house, 4 APPLY LANNA's house, and 5 New house - case studies to differentiate space identity and functional, using 120 housing users in order to identify and achieve the relationship between users of LANNA's house and New house and 12 specialists' interview to summarize the appropriate space identity and function of LANNA's characteristic for users in present building. Using physically analyzed; planning relationship analysis, documenting and interviewing analysis (statistically) to comprehend user relationship. Finally, LANNA-functional space character were sorted, and applied to today-new way of House style, in order to find a model of design.

Research result has found that activities and behavior transformation of people today( Change from rural to urban), has influenced on building's planning internally. The word 'PRIVACY' is much more important to today's people individually. Most of the functional spaces are fragmented and enclosed as conventionalize in western country. In another hand, THE ORIGINAL LANNA's spaces are more integrated to climate and surrounding, and contain more opened plan. The importance characteristic of LANNA can be applied to all building area for example; open space connection and internal-external space connection, basement and the unique function planning that differ from other region such as; "Toen" and "Chan-hom". In additional function planning designer should pay attention to building material, ornament and northern environment in vernacular design because of these factors affecting people perception.